

राज्यातील मराठवाडा व विदर्भातील चंद्रपूर व
यवतमाळ जिल्हे व उर्वरित महाराष्ट्रातील
टंचाईग्रस्त तालुक्यात टंचाई सदृश्य परिस्थिती
जाहिर करुन आवश्यक उपाययोजना करणे.

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक-एससीवाय२००९/प्र.क्र. ९७ /म-७
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२
दिनांक : ७ ऑगस्ट २००९
वाचा :- शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्र. एससीवाय २००९/ प्र. क्र. ९२/ म- ७
दि. २९/०७/२००९

शासन निर्णय :

राज्यात सन २००९-१० मध्ये पावसाची सुरवात उशीरा झाली परंतु संपूर्ण मराठवाडा भागात, विदर्भातील यवतमाळ, चंद्रपूर जिल्ह्यात व इतर जिल्ह्यातील काही तालुक्यामध्ये आजमितीस सरासरीच्या तुलनेत ५० टक्केपेक्षा कमी पाऊस पडला असल्यामुळे पिण्याच्या पाण्याची टंचाई व चारा टंचाई निर्माण झाली आहे. सध्या राज्यात ८४१ टॅकर चालू असून त्यापैकी ६१३ टॅकर मराठवाडा विभागात आहेत. सदरहू भागात पिक परिस्थिती अत्यंत असमाधानकारक आहे. या भागातील धरणात उपयुक्त पाणीसाठा अत्यल्प प्रमाणात उपलब्ध आहे. या सर्व परिस्थितीचा साकल्याने विचार करुन शासनाने सोबतच्या विवरण पत्र “अ” व विवरण पत्र “ब” मध्ये नमूद केलेल्या जिल्ह्यासमोर दर्शविलेल्या १२९ तालुक्यात टंचाई सदृश्य परिस्थिती जाहिर करण्याचा निर्णय घेतला आहे.

२. या अनुषंगाने टंचाईग्रस्त तालुक्यातील बाधित शेतक-यांना दिलासा देण्यासाठी खालील उपाययोजना करण्याचे शासन आदेश देत आहे :-

- (१) जमीन महसूलात सूट द्यावी.
- (२) सहकारी कर्जाचे रुपांतरण करावे.
- (३) शेतक-यांच्या वीज बीलात ३३ १/३ % इतकी सूट द्यावी.

- (४) रो.ह.यो. अतंगत घेण्यात येणा-या कामाच्या निकषात गरजेनुसार शिथीलता द्यावी.
- (५) दहावी व बारावीचे परिक्षा शुल्क माफ करावे.
- (६) शेतीशी निगडित कर्जाच्या वसूलीस स्थगिती द्यावी.

३. या व्यतिरिक्त बाधित जिल्ह्यांतील त्यांच्या नावासमोर दर्शविलेल्या तालुक्यात खालील अतिरिक्त उपाययोजना करण्याचेही शासन आदेश देत आहे.

- (अ) या सर्व तालुक्यातील रब्बी हंगामाचे नियोजन करून बाधित शेतक-यांना अनुदान तत्वावर निविष्ठा संच स्वरूपात मदत कृषी विभागाने उपलब्ध करून द्यावी.
- (ब) दुबार पेरणी शक्य असल्यामुळे नवीन पेरसाठी सुर्यफुल, मका इ. पिकांचे अनुदानित बियाणे बाधित शेतक-यांना वाटप करावे.
- (क) या सर्व जिल्हा/तालुक्यांमध्ये आवश्यकते नुसार चारा डेपो उघडण्यात यावे व ७५ % सवलतीच्या दराने प्रती कुटूंब ५ जनावरे या मर्यादेत चारा वाटप करावे. मागिल वर्षाच्या खर्चाच्या मानाने निर्धारण केल्यास यासाठी अंदाजे रुपये १०० कोटी लागतील व त्यासाठी तेवढी तरतूद उपलब्ध करून देण्यात येईल.
- (ड) चारा खरेदीसाठी जिल्हाधिकारी यांच्या अध्यक्षतेखाली एक समिती स्थापन करून त्या समितीने चारा खरेदी व वाहतूकीचा दर निविदा मागवून निश्चित करावा.
- (इ) राज्यातील कृषी विद्यापीठे, तालुका बीजगुणन केंद्रे, पशुसंवर्धन व दुग्धविकास विभागांतर्गत असलेल्या फार्मस मधील उपलब्ध चारा राखीव ठेऊन टंचाईग्रस्त भागातील शेतक-यांना वाटप करण्यासाठी जिल्हाधिका-यांचे अधिनस्त ठेवावा.
- (फ) चारा निर्मिती कार्यक्रमास प्रोत्साहन म्हणून अनुदानित चारा बियाण्याचे वाटप पशुसंवर्धन व दुग्धविकास विभागाने करावे.

(ग) ३१ जुलै, २००९ पुर्वी पेरण्या करणे शक्य न झालेल्या शेतक-यांना पिक विमा भरता आला नसेल तर त्यासाठी दि. ३१.८.२००९ पर्यंत मुदतवाढ द्यावी.

(ह) जिल्ह्याला मंजूर झालेली पिक विम्याची रक्कम तात्काळ संबंधित शेतक-यांच्या खात्यावर जमा करावी.

४. सर्व संबंधित प्रशासकीय विभागांनी आपल्या अधिपत्याखालील क्षेत्रीय अधिकाऱ्यांना आवश्यक आदेश स्वतंत्ररित्या निर्गमित करावेत. तसेच सर्व जिल्हाधिकारी व विभागीय आयुक्तांनी या शासन निर्णयाच्या अमंलबजावणीवर वैयक्तीक लक्ष ठेवावे.

५. तसेच वरील सर्व उपाययोजना व सवलती दिनांक १५ ऑगस्ट, २००९ पर्यंत ज्या तालुक्यांमध्ये पर्जन्यमान सरासरीच्या तुलनेत ५० % पेक्षा कमी असेल त्या सर्व तालुक्यांनाही लागू होतील. याबाबतचा शासन निर्णय स्वतंत्ररित्या दिनांक १५ ऑगस्ट, २००९ नंतर निर्गमित करण्यात येईल.

सदर परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या वेबसाईटवर उपलब्ध

करण्यात आला असून त्याचा संगणक संकेतांक क्र. २००९०८१७१६३५४५००१ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(मिलिंद गवादे)

उपसचिव

महसूल व वन विभाग

प्रत,

सर्व विभागीय आयुक्त,

सर्व जिल्हाधिकारी,

अप्पर मुख्य सचिव (महसूल), महसूल व वन विभाग

अपर मुख्य सचिव (मदत व पुनर्वसन), महसूल व वन विभाग

प्रधान सचिव (नियोजन), नियोजन विभाग

प्रधान सचिव (वने), महसूल व वन विभाग

प्रधान सचिव, अन्न व नागरी पुरवठा विभाग

प्रधान सचिव (वित्त), वित्त विभाग

प्रधान सचिव, महिला व बालकल्याण विभाग
प्रधान सचिव (पदूम), कृषी व पदूम विभाग
प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व पदूम विभाग
प्रधान सचिव, पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग,
प्रधान सचिव (जलसंधारण व रोहयो), ग्रामविकास विभाग
प्रधान सचिव (सहकार), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग
प्रधान सचिव (उर्जा), उद्योग, उर्जा व कामगार विभाग
सचिव, जलसंपदा विभाग
आयुक्त, कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य पुणे,
महालेखापाल -१/२(लेखा अज्ञेयता), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
महालेखापाल -१/२(लेखा परीक्षा), महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
वित्त विभाग (व्यय-९ / कोषा -५), वित्त विभाग
संचालक, माहिती व प्रसिध्दी संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई,
सर्व मंत्रालयीन विभाग,
कार्यासन अधिकारी, सर्व कार्यासने, महसूल व वन विभाग
निवडनस्ती, म-७ कार्यासन, महसूल व वन विभाग.
प्रत माहितीसाठी,
मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव, / मा.उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव,
मा.मुख्य सचिव, / सर्व विभागांचे सचिव,
सर्व मंत्री /राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव/स्वीय सहायक.

शासन निर्णय क्रमांक-एससीवाय२००९/प्र.क्र. ९७ /म-७, दिनांक ७.८.२००९
सोबतचे विवरणपत्र “अ”

अ.क.	जिल्हा	तालुका
१	नांदेड	१६ तालुके
२	लातूर	१० तालुके
३	औरंगाबाद	९ तालुके
४	जालना	८ तालुके
५	बीड	११ तालुके
६	परभणी	९ तालुके
७	उस्मानाबाद	८ तालुके
८	हिंगोली	५ तालुके
९	चंद्रपूर	१५ तालुके
१०	यवतमाळ	१६ तालुके
	एकुण	१०७ तालुके

विवरणपत्र “ब”

१	ठाणे	अंबरनाथ
२	रायगड	पेण
३	नंदूरबार	नवापूर
४	जळगांव	वडगाव
५	अमरावती	धारणी
६	बुलढाणा	देऊळगावराजा
७	वाशिम	मानोरा
८	गडचिरोली	चामोरशी,कोरची,अहेरी
९	पुणे	वेलहा, आंबेगाव
१०	सांगली	पलूस, जत
११	सोलापूर	उत्तर सोलापूर, दक्षिण सोलापूर, सांगोला,अक्कलकोट, पंढरपूर,मंगळवेढा,मोहोळ
१२	कोल्हापूर	गगनबावडा
	एकूण	२२ तालुके

